

F. X. Šalda:
Loutky i dělníci boží. Román milostný
Edd. Jiří Flaišman a Michal Kosák

2016, vyd. 5., v Souboru díla F. X. Šaldy 1.
384 stran (tištěná)

Naše cena: **312 Kč**
Běžná cena: ~~390 Kč~~

Loutky i dělníci boží (poprvé 1916) jsou jediným románovým dílem **Františka Xavera Šaldy** (1867–1937), přední osobnosti české literární, divadelní a výtvarné kritiky sklonku devatenáctého a první poloviny dvacátého století. Román je významným Šaldovým pokusem o překonání modelu tradičního románu a svou strukturou je do značné míry prázou experimentální: pokouší se o psychologickou motivaci jednání postav, zahrnuje rozsáhlé výkladové esejisticky pojaté pasáže, využívá prvku deníku, motivu dvojníka atd. *Loutky i dělníci boží* jsou nejen románem milostným, jak jej Šalda vymezil v podtitulu, ale též románem ideovým, filozofickým, náboženským, etickým, českým (ve smyslu národní myšlenky), secesním (jak o něm mluvil Václav Černý) či také generačním. Příběh vystavěný na půdorysu milostného trojúhelníku, vztahu hlavního hrdiny Franka Lamberka k Šimonce a Kornelii, je v Šaldově pojetí rovněž prostorem k vyrovnání se s důsledky upadající kultury a hledání pevných základů pro budoucí život mladého intelektuála, který nově definuje svůj poměr ke kulturní tradici, společnosti a národnímu celku.

Knižní edice přináší kriticky ověřený text posledního znění *Loutek i dělníků božích* z roku 1935 a je doprovázena edičním komentářem analyzujícím historii textu. Pandán ke knize představuje [elektronická edice](#) přístupná z webu Institutu pro studium literatury, která umožňuje detailně sledovat změny mezi jednotlivými zveřejněnými verzemi románu.

Kniha připravená v rámci edičního projektu *Soubor díla F. X. Šaldy* vychází přesně sto let po prvním knižním zveřejnění románu.

Lektorovali doc. PhDr. Jiří Brabec, CSc., a doc. PhDr. Daniel Vojtěch, Ph.D.

152 x 208 mm, váz., 384 stran

ISBN 978-80-87899-50-2 (tištěná)

Obálka a grafická úprava (volně navazující na původní řešení Karla Teiga) Jiří Císler

- 258 17 *Chienne* – Čubko
- 258 20 *Filez!* – Zmizte!
- 259 33 *Fräulein, wie heisst sie denn... ja, richtig, Fräulein Nikodym!* – slečna, jakpak se jmenuje... no ano, slečna Nikodymová!
- 34 *überspannt* – přepjatá
- 260 9 *erblich belastet... väterlicherseits* – dědičně zatížená... z otcovy strany
- 276 10 *Ich schmachte nach Bitternissen* – srov. báseň Heinricha Heina Der Tannhäuser; v překladu Pavla Eisnera in H. H.: *Básně* (Praha, SNKLHU, Spisy H. Heina, sv. 4, 1958): „[duše] hořkost by okusit chtěla“ (s. 156).
- 282 12 *A nous deux!* – Teď my dvě!
- 294 15 *Vita hominis militia est super terram* – srov. komentář ke s. 199, ř. 5
- 297 27 *Aber, Karl, lass se! Komm', lass se; was gegn se dich an!* – Ale Karle, nechej je! Poď, nechej je; co je ti do nich!
- 298 7 *Was suchen se da?* – Co tu děláte?
- 317 1 *empfindsamkeit* – sentimentalita
- 7 *Nein, das ist komisch, du bist empfindsam wie ein Bürgerlicher* – Ne, to je směšné, jsi tak sentimentální jak nějaký měšťák
- 325 27 z *Puškinova Evžena Oněgina: Já vdala se. Jste povinen teď, prosím vás, se navždy vzdálit; vím dobře: v srdci vašem jest jak hrdost, tak i přímá čest. Já miluji vás (k čemu šálit?). Než, jiný jest již mužem mým a toho nikdy nezahlám* – srov. román ve verších A. S. Puškina Eugen Oněgin, hlava 8, oddíl XLVII; in A. S. P.: *Eugen Oněgin*, přel. Josef Hora (Praha, SNKLHU, Vybrané spisy A. S. Puškina, sv. 4, 1954), s. 286.
- 344 2 *Ferdinand Pujman ve své stati Romeo a Julie (Dramatická symfonie Berliozova) v hudebním listě Smetana, ročník IV., č. 2–3 a 4–5* – srov. Smetana 4, 1913–1914, č. 2–3, 10. 10. 1913, s. 27–28; č. 4, 24. 10. 1913, s. 52–53; především: „Opět znám jen jednu paralelu sklonů Berliozových; zase musím vysloviti Smetanovo jméno. Kolik výtvarnický viděných a rozvedených momentů jest v jeho tvorbě? Od pochoďdu královského z Dalibora k slavnostním průvodům z Libuše; od taktů, jež provázejí vystoupení Miladino, nebo příchod Daliborův k rytům, které zaznívají v podlounnické výpravě. Z tvorby symfonické jeden příklad za všechny: Vltavu, tu praménkem se klikatící, onde veletok, mohutného, široce se valícího proudu; zde reje vil ve vlnách měsícem stříbrných, tam o skaliska rozrážené vodní masy v svatojanských proudech. A není-li i takřečená idealizace tanců založena předem

na jmenném i přecitlivém umělcově zraku? Od vířivé skočné k obřadným obžinkám z Libuše; od tanečku aristokraticky noblesního ze Dvou vdov až k pitvorným poskokům trpaslíků z Tajemství. Zda nevycituje tutéž vyšší, duchovnější snahu, jako z reje v Capuletově plesu, jako z tance sylf a jako z pouti neposedné víly Mab? Jak jinak vyložit v jádře různý dojem z tanců, založených výhradně jen motoricky (z Dvořáka)?“ (s. 52).

- 348 18 *per nefas* – neprávem
- 350 29 *Sázím v loterii, jejíž veliká výhra jest v tomto: býti čtenu r. 1935* – srov. v Stendhalových pamětech Život Henryho Brularda; in S.: *Život Henryho Brularda*, přel. Břetislav Štorm (Praha, SNKLHU, Spisy Stendhalovy, sv. 9, 1960), s. 151.
- 30 *Stendhal, jenž dokončil Kartouzu parmskou vytiskl pod ni: To the happy few* – srov. v Stendhalově románu Kartouza parmská; in S.: *Kartouza parmská*, přel. Miloslav Jirda (Praha, Odeon, Spisy Stendhalovy, sv. 2., 1969); zde v poznámce přel. „To the Happy Few – Pro několik málo šťastných“ (s. 475).
- 351 4 *prügelknabe* – otloukánek

RÉSUMÉ

F. X. Šalda's only novel, *God's Puppets, God's Labourers* (Loutky i dělníci Boží), went through four separate editions (1917, 1918, 1920, 1935) – Part I having been periodized in *Květy*, in 1915. A large excerpt, translated into German by A. S. Mágr, was published first in the *Prager Presse*, in 1922, and then as a pamphlet (1927). The present edition of the original text, fifth in number, constitutes Volume IV of Šalda's Collected Works (*Soubor díla F. X. Šaldy*), a project started in 1947. The copy-text is the 1935 fourth edition, as the final version overseen by the author. The text is presented in a critical edition, accompanied by a commentary. In parallel with the book edition, we make accessible an electronic edition of the novel (www.ipsl.cz/loutky), which includes all the versions of the text published during the author's lifetime in a diplomatic form.